

**PHUROFESA VHO MANDLA MAKHANYA, ṬHOHO YA YUNIVESITHI
NA TSHANDA TSHA MUTSHANTSELARA
YUNIVESITHI YA AFRIKA TSHIPEMBE
TSHIPITSHI: THENDELANO YA TSHUMISANO YA UNISA/TITANS
MIDAVHINI YA KHIRIKHETHE YA TITANS
15 ṬHAFAMUHWE 2020**

Ndi khou livhuwa Mutshimbidzamushumo washu: Vho Cristal Peterson, Vhudavhidzani na Mbambadzo – Unisa SBL

- Dokotela Vho Jacques Faul: Muofisiri Mutshimbidzi Muhulwane wa Khirikhethe ya Afrika Tshipembe
- Vho Pierre Joubert: Mufareli Muofisiri Mutshimbidzi Muhulwane wa Khirikhethe ya Titans – na miñwe miraḁo ya Khirikhethe ya Titans i ne ya vha hone ṅamusi
- Vho Sandy Lebeso na Vho Amukelani Ngwenya, miraḁo ya Khoro
- Dokotela Vho Gavin Isaacs: Muofisiri wa Vhashumi Muhulwane wa Unisa SBL
- Miraḁo ya ndangulo na ndangulo nyengedzedzwa ya Unisa ine ya vha hone
- Vhaimelili vha bvaho kha zwigwada zwo fhambanaho zwa nyandadzamafhungo

- Vhaeni vha ṭhonifheaho
- Vhathetshelesi

Ndo takala nga maanda u vha fano namusi u kovhana tshiswiṭulo navho tsha tshumisano iyi i mangadzaho ntswa ya vhuḍi yo livhiswaho kha: u bveledza mitambo nga kha pfunzo ya nṯha

- u khwaṯhisa u guda kha levele dza kuvhusele na ndaulo ya mishumo ya khorotshitumbe
- u tendela zwickhala zwa u guda kha vhupo ho teaho ka kilabu dza khirikhethe kha dzingu la Devhula ha Gauteng
- u thoma na tshiedziswa tsha pfungavhuṅe ya Unisa sa murangaphanda wa u dinangela kha loṯhe la Afrika

Vhathetshelesi, hu na liambeke li ne la ri *muthu a si tshiṯangadzime*. Heyi ndi ngoho ya vhukuma nga dana 21 heyi – thekhinoḷodzhi ya vhuḍi na didzhithaizesheni zwo shandukisa lifhasi u vha tshitshavha tshithihi tsho tumanywaho nga vhudavhidzani ha ṯhingo na u ita muṅwe na muṅwe wa riṅe mudzulapo vha lifhasi.

Ndi Vho Matternich, vhe vha fhambanya vhurumelwa ha dana 19, vhe vha sika liṅwe la lifurase lo dowealeho nga maanda nga ha ikonomi ya lifhasi. Nga tshifhinga tshe Europe ya vha i tshi langula lifhasi, vho da na “*Musi France li tshi atsamula, Europe li farwa nga*

mukhushwane.” Muhumbulo wonoyo muthihi wo do shumiswa na Amerika nga tshifhinga tsha u bvelela halo nga maanda, na zwenezwino ngei Chaina – vuvhili hao a dzhiwa sa are na ikonomi dza lifhasi khulwanesa. Ndi a kholwa vhothe vho no pfa liambebe *“Musi China li tshi atsamula, lifhasi li farwa nga mukhushwane”*

Zwino, arali vho vha vha vhuya vha timatima nga ha uri ri na vhumani nga ndila de, kha vha tou sedza fhedzi kha zwithu zwine zwa sa athu u vhuya zwa itea na u phadalala nga u tsvhanya ha vairasi ya Corona, u bva he ya topolwa hone China, u ya kha lifhasi lothe nga tshifhinga tshukusa. Ri nga si hanele vhudzulapo vha lifhasi musilifhasi li tshi shanduka phanda ha matu ashu.

Pfunzo ya ntha a i ngo siwa nda kha maitele haya a dzitshaka ro khwathisa uri ri vhukati ha zwine zwa vhidzwa 4IR. Kha Pfunzo ya ntha ro dzhiela ntha uri:

1. muhumbulo wa pfunzo na Yunivesithi zwi khou shanduka
2. mbonalo, zwi re ngomu, kupfesesele na u tlanganedza “ndivho” zwi khou shanduka (phesenthe dzine dza fhira 60% dza ndivho ntswa dzi khou bveledzwa nda ha Yunivesithi)
3. tshikolodo tsha mutshudeni na ndambedzo ya tshiimiswa tsho swika kha levele i ne i sa tsha langea
4. nyimele dza matshudeni, thodea na ndavhelelo zwo fhambana

5. ro fhambanyisa zwi hulwane sek hithara ya HE na u fhambana hu hulwane nga maanḁa ha “matshudeni” vha re na phambano tshifhinga tshinzhi na ṭhoḁea dzi si dza pfunzo ya sialala
6. hu na tshikhala tshine tsha khou aluwa tshihulwane vhukati ha vha re na vha si na, tshine thekhinoḁodzhi a yo ngo kona u tshi ṭumanya

Zwi khagala uri ri fanela u sedza kha pfunzo ya nṭha nga kha kuvhonele kwo fhambanaho. Arali ro ḁiimisela u swikelela vhukoni hashu ho fhelelaho, ro tea u ṭanganedza zwauri zwavhukuma ro ḁisendeka nga vhadzhamukovhe vhane musi vho ṭangana vha vhumba tshitshavha tsha yunivesithi. Zwino, nga kuhumbulele kwashu, tshitshavha tshashu tsha yunivesithi a tshi ngo bveledzwa fhedzi nga vhashumi, matshudeni ri na zwigwada zwa vhashumisani. Yunivesithi zwazwino i katela vhunzhi ha na (vha si vhashumisani) “vhadzhamukovhe” vhane vha nga riṅe na vha nṁḁa u ṭuṭuwedza tshumisano na u ḁidzhenisa, u langula zwiko zwo kuvhanganyiwaho na u ṭuṭuwedza zwikhala zwa ṭhoḁisiso na vhubveledzi. Unisa u fana na dziṅwe yunivesithi yo ḁiimisela u dzhenela thendelano/tshumisano dzine dza katela ṭhoḁea – dzine dza ḁo vhuedza vhuvhili ha zwitshavha.

Zwino, nga ngoho ro takala nga maanda u dzhenela memorandamu wa kupfesele (MoU) na Titans ngauri u netshedza mbonalo i re khagala ya u dikumedzela ha tshumisano yashu kha u kovhana zwiko na vhukoni. Nga kha liñwe sia, Titans i do vhuvelwa nga mishumo mihulwane ya Unisa nga kha u kona u diñwalisa na u guda nga vhatambi na ndangulo ya khirikhetha, ngeno nga kha liñwe sia Unisa nga maanda, Khwairi ya Unisa vha do vhuvelwa nga u ita pfungavhune kha mbande, u tana na tshumelo - zwiteñwa zwa ndeme kha u tufuwedza pfungavhune yashu.

Nga yeneyo ndila, ri do shela mulenzhe kha u diñwalisa ha matshudeni na u bvelela, u khwinisa kuvhusele na ndaulo na vhukoni, mbambadzo na mveledziso. Hezwi, nga kuhumbulele kwanga, ndi u bvisela khagala ngoho ya Ubuntu/Botho. Ndi manditi ane a itea musu vhatu vha tshi shumisana vha na ndivho i fanaho hu tshi itelwa zwithu zwavhuḍi zwi fanaho.

MoU u ngaho sa hoyu u sumbedza u dzhiela ntha tshumisano ya, na u dikumedzela tshoṭhe kha, vhadzulapo vhashu – na u diimisela hashu u shela mulenzhe nga ndila i pfadzaho ine ya elea kha tshanduko ine ra toḍa u i vhona kha matshilo avho, na nga u engedzedza, kha zwitshavha na dzhango lashu.

Bono la Unisa u vha “***Yunivesithi ya Afrika u fhaṭa vhumatshelo kha tshumelo dza vhathu***” li khwaṭhisa tshumisano iyi ngeno li tshi bveledza ṭhalutshedzo na tshiga tshi re khagala. Unisa ndi yunivesithi khulwanesa kha Hemisifiya ya Tshipembe na uri i na vhuṭala ha dzitshaka zwi tshi ya kha u ḍiṅwalisa ha matshudeni sa yunivesithi ya u Guda u Kule nga Midia ya elekṭhironiki na tshumisano yayo na dzitshaka. Matshudeni vhashu vha nga guda huṅwe na huṅwe hune vha vha hone – ndi humbula uri hezwi zwi nga vhuedza vhatambi vha khirikhethe vhashu na ndangulo yavho vhane tshifhinga tshinzhi vha vha vha kule na haya lwa tshifhinga tshilapfu.

Ri pfa ri tshi ḍiṭukufhadza na u huliswa u shuma mushumo washu kha mveledziso ya Titans na u tshimbidza vhukoni. Ndi na fulufhelo – uri vhushaka vhune ra khou fhaṭa ṅamusi vhu ḍo aluwa na bveledza mbuelo i yaho phanḍa ya zwiimiswa zwashu zwo fhambanaho kha miṅwedzi na ṅwaha u ḍaho.

Ndi a livhuwa!